

ЛІТЕРАТУРА:

1. Айзенк Г. Исследования человеческой психики. М.: ЭКСМО-Пресс, 2001. С. 145–150.
2. Дементий Л.И. Ответственность как ресурс личности. М.: Информ-Знание, 2005. 188 с.
3. Ильин Е. П. Психология любви. СПб.: Питер, 2013. 336 с.
4. Кернберг О. Отношения любви. Норма и патология. М., 2018. 340 с.
5. Маслоу А. По направлению к психологии бытия. М.: Эксмо-Пресс, 2002. 272 с.
6. Мэй Р. Любовь и воля. М., 2016. 408 с.
7. Олпорт Г. Становление личности. М.: Смысл, 2002. 462 с.
8. Перлз Ф. Теория гештальт-терапии. М., 2016. 320 с.
9. Прядин В.П. Ответственность как системное качество личности. Екатеринбург, 2001. 122 с.
10. Роджерс К. Искусство консультирования и терапии. М.: Эксмо, 2002. 976 с.
11. Семенова Г. Проявление ответственности личности в контексте жизненных ситуаций: дисс. ... канд. психол. наук. СПб., 2006. 231 с.
12. Стернберг Р.Дж. Триангулярная теория любви. Сексология / ред. Д.Н. Исаев. СПб.: Питер, 2001. С. 70–77.
13. Шнейдер Л.Б. Семейная психология. М.: Академический Проект, 2006. 768 с.
14. Франкл В. Человек в поисках смысла. М.: Биг-Пресс, 2012. 204 с.
15. Фройд З. Вступ до психоаналізу. Харків: КСД, 2015. 480 с.
16. Фромм Э. Искусство любить. М.: АСТ, 2009. 224 с.
17. Хелл Л. Теории личности. СПб.: Питер, 2006. 607 с.
18. Щербатых Ю.В. Психология любви и секса. М.: Эксмо-Пресс, 2002. 608 с.
19. Ялом И. Экзистенциальная психотерапия. М.: Класс, 2014. 576 с.

УДК 37.091.12:159.9-051

ЕМОЦІЙНА КРЕАТИВНІСТЬ ТА МОТИВАЦІЯ У СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГА

Дерев'янку С.П., к. психол. н.,
доцент кафедри загальної,

вікової та соціальної психології імені М.А. Скока

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

У статті проаналізовано зв'язок між складниками емоційної креативності та мотивами діяльності психолога. Емоційна креативність перш за все пов'язана з такими мотивами навчальної діяльності, як «знання» та «професія», а також мотивами трудової діяльності «потреба у спілкуванні», «можливості творчості». У студентів-психологів емоційна креативність стимулює захопленість професією. У практичних психологів емоційна креативність сприяє появі нових вражень від творчості та самовираження в роботі.

Ключові слова: емоційна креативність, мотивація, практичні психологи, студенти-психологи, професійна діяльність.

Дерев'янку С.П. ЭМОЦИОНАЛЬНАЯ КРЕАТИВНОСТЬ И МОТИВАЦИЯ В СТРУКТУРЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПСИХОЛОГА

В статье проанализирована связь между составляющими эмоциональной креативности и мотивами деятельности психолога. Эмоциональная креативность более всего связана с такими учебными мотивами, как «знание» и «профессия», а также трудовыми мотивами «потребность в общении», «возможности творчества». У студентов-психологов эмоциональная креативность стимулирует увлеченность профессией. У практических психологов эмоциональная креативность способствует получению новых впечатлений от творчества и самовыражения в работе.

Ключевые слова: эмоциональная креативность, мотивация, практические психологи, студенты-психологи, профессиональная деятельность.

Derevianko S.P. EMOTIONAL CREATIVITY AND MOTIVATION IN THE STRUCTURE OF A PSYCHOLOGIST'S PROFESSIONAL ACTIVITY

The issue of emotional creativity in relation to the motivation should be studied to complete scientific information on the role of emotional creativity in choosing the occupation of “psychologist” and carrying out the professional activity as a psychologist. The study states that the structure of emotional creativity is made up of conscious and unconscious components each containing certain elements. Thus, there are two types of emotional creativity – conscious and unconscious. A conscious emotional creativity is marked by the strive to acquire emotional experience and be able to properly express emotional feelings in the interaction with the

people around. An unconscious emotional creativity is marked by the ability to accumulate different emotional experiences. The results of the empirical study demonstrated that the practical psychologists tend to have more indicators of conscious emotional creativity (the ability to understand different emotional impressions based on the acquired emotional experience; the ability to express new emotional impressions, sincerely, clearly and properly, the strive to gain new emotional experience) if compared to students-psychologists. It has been discovered that emotional creativity is to the greater extent related to the motives of the educational activity "knowledge", "profession" and the motives of work "need for interaction", "creativity", "work satisfaction". It has been shown that certain components of conscious and unconscious emotional creativity can both contribute (as supported by positive correlations) and prevent (the presence of negative correlations) the occurrence of these motives. Based on the results of the factor analysis, there has been determined the structure of the emotional and motivational component of the professional activity of a psychologist. The author has summarized that the motivation of students tend to be closely related to the strive for new emotional feelings, while the practical professional psychologists tend to be motivated by the desire to acquire new emotional impressions.

Key words: *emotional creativity, motivation, practical psychologists, students-psychologists, professional activity.*

Постановка проблеми. Поняття «емоційна креативність» було введено в психологію Дж. Ейверіллом у 1991 р. Цей феномен було охарактеризовано вченим як здатність переживати і виражати нові оригінальні емоції засобом модифікації звичайних, стандартних емоцій відповідно до впливу різних ситуацій (повсякденних або стресових) [4]. Тобто емоційна креативність – це набір відомих всім емоцій та почуттів (сум, гнів, надія, розчарування та ін.), які відчуються у комплексі, внаслідок чого з'являється глибоке емоційне переживання.

У професійній діяльності роль емоційної креативності досліджена на теоретико-методологічному рівні. Зокрема В. Рижов, А. Архіпова визначили духовний потенціал емоційної креативності в артистичній діяльності [2], Н. Угрюмова констатувала творчу спрямованість емоційної креативності та її значущість для діяльності педагога [3]. Проте досліджень емпіричного характеру проводиться замало, особливо щодо прояву емоційної креативності в окремих професійних групах. Аналіз літератури із зазначеної проблематики дає можливість нам зробити узагальнення, що емоційна креативність сприяє успішній професійній діяльності психолога, водночас ми можемо припустити: емоційна креативність по-різному виявляється у структурі діяльності майбутнього і досвідченого фахівця психолога.

Актуальність нашого дослідження визначається, з одного боку, зростанням наукового інтересу до проблеми ролі емоційної креативності у професійній діяльності людини [2–3; 5], а з іншого – нестачею даних щодо вивчення цієї теми стосовно діяльності психолога.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найбільш спірне питання щодо вивчення проблематики емоційної креативності – питання структурних складових цього феномена. Автор терміна «емоційна

креативність» Дж. Ейверілл виокремлює в структурі емоційної креативності такі складники, як «новизна», «ефективність», «автентичність». До того ж учений чітко розмежовує складники емоційної креативності як особистісного утворення (що передбачає усвідомлення наявності нових емоційних переживань) та емоційної креативності як неусвідомлюваної здатності (нові емоційні враження) [4]. М. Кузнецов та Н. Діомідова вважають, що конкретна структура емоційної креативності визначається її рівнем (високим або низьким) та типом ситуації, з якою вона взаємодіє (повсякденна або стресова). Т. Березіна зазначає, що структура емоційної креативності містить компоненти, близькі за змістом до елементів дивергентного мислення Торренса [1].

Аналіз вищеозначених теоретичних позицій дає нам підстави стверджувати, що структура емоційної креативності містить усвідомлюваний та неусвідомлюваний компоненти, кожний із яких уміщує певні складники. Відповідно до цього твердження, можна виділити усвідомлений та неусвідомлений різновиди емоційної креативності. Усвідомлена емоційна креативність характеризується прагненням до оригінальних, щирих емоційних переживань, до набуття емоційного досвіду. Неусвідомлена емоційна креативність виявляється у здатності до накопичення різних емоційних вражень, вона пов'язана з їх слабкою рефлексивністю, навіть із незрозумілістю невідомих ранише самій людині емоцій та почуттів.

Загалом, аналіз останніх досліджень, пов'язаних з емоційною креативністю, дає можливість виділити два основні напрями вивчення цього феномена: (1) адаптаційний, який передбачає вивчення ролі емоційної креативності в життєдіяльності людини; (2) особистісний, спрямований на встановлення зв'язку між емоційною креативністю та особистісними характеристиками. Дослідження адапта-

ційного спрямування показали взаємозв'язок емоційної креативності з відкритістю досвіду, співробітництвом з іншими людьми, травматичним досвідом у дитинстві. Стосовно особистісного спрямування, вченими був установлений значущий зв'язок емоційної креативності із самоефективністю, самооцінкою, самоповагою, доброзичливістю [1]. У межах останнього зазначеного напрямку було проведено наше емпіричне дослідження, присвячене вивченню мотиваційних аспектів емоційної креативності.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у встановленні зв'язку між емоційною креативністю та мотивацією професійної діяльності майбутніх та практичних психологів.

Завдання дослідження: (1) виявити особливості емоційної креативності майбутніх та професійних психологів; (2) визначити мотиви навчальної та трудової діяльності психолога, з якими найбільш пов'язана емоційна креативність та її складники; (3) порівняти структуру емоційно-мотиваційного компонента діяльності майбутніх та практичних психологів, охарактеризувати роль емоційної креативності у професійній діяльності психолога.

Виклад основного матеріалу дослідження. Авторські положення, які було покладено в основу нашого емпіричного дослідження: (1) структура емоційної креативності містить усвідомлюваний та неусвідомлюваний компоненти, кожний із яких містить певні складники. Відповідно до цього твердження виділяють усвідомлений та неусвідомлений різновиди емоційної креативності. (2) Емоційна креативність є професійно важливою якістю практичного психолога.

Для проведення цього емпіричного дослідження були залучені студенти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка загальною кількістю 50 осіб (студенти очного відділення, які навчаються за спеціальністю «Психологія» (середній вік – 20 р.; 95% – дівчата, 5% – хлопці), а також практичні психологи, які мають стаж роботи за фахом не менше 10 років – 20 осіб (середній вік – 30 р.; 100% – жінки)).

Дослідницьким інструментарієм було використано таке: для вивчення емоційної креативності – опитувальник «ЕСІ» (Emotional Creativity Inventory) і тест емоційних триад за авторством Дж. Еверілла; з метою дослідження професійної мотивації – методика «Мотивація навчання у ВУЗі» (Т. Ільїна) і методика «Діагностика структури мотивів трудової діяльності» (Т. Бадоев).

Основними показниками усвідомленої емоційної креативності є такі змінні (на основі опитувальника «ЕСІ»): емоційна підготовленість (розуміння різних емоційних переживань); новизна (здатність переживати незвичайні емоції); ефективність (вміння виразно, адекватно виражати емоції); автентичність (щире відображення емоцій). Показники неусвідомленої емоційної креативності (на основі тесту емоційних триад): новизна (нові емоційні враження), ефективність (адекватність емоційних переживань) й інтеграція (продукування емоційних переживань засобом об'єднання різних емоцій та почуттів).

Емпіричне дослідження передбачало такі методичні процедури: (1) порівняння показників емоційної креативності між групами студентів-психологів та практичних психологів (засобом порівняння двох незалежних вибірок за критерієм Манна-Уїтні); (2) установлення зв'язку між показниками емоційної креативності та мотивації навчальної і професійної діяльності досліджуваних (засобом застосування кореляційного аналізу Пірсона); (3) на основі аналізу комплексу взаємозв'язків між основними показниками емоційної креативності та мотивації – визначення структури емоційно-мотиваційного компонента професійної діяльності психолога (за допомогою факторного аналізу). Статистична обробка даних здійснювалася за допомогою комп'ютерної програми SPSS для Windows (V. 20).

Порівняння середніх значень показників мотиваційної сфери досліджуваних осіб значущих відмінностей між групами майбутніх психологів та практичних психологів не виявило. Проте порівняння показників усвідомленої емоційної креативності в означених групах показало значущі результати. Зокрема розуміння різних емоційних переживань на основі набутого емоційного досвіду («підготовленість»), вміння виражати нові емоційні переживання щиро, виразно та адекватно («ефективність / автентичність»). Загалом, прагнення до набуття нового емоційного досвіду (загальний показник усвідомленої емоційної креативності) переважають у практичних психологів ($p \leq 0,001$). Показники неусвідомленої емоційної креативності (як прагнення до набуття нових емоційних вражень) виявилися вище у студентів-психологів, проте статистично значущих відмінностей нами встановлено не було.

Кореляційний аналіз показав наявність зв'язку між емоційною креативністю та її складниками і мотивами як навчальної, так і трудової діяльності. Це означає, що нові емоційні враження та нові емоційні пере-

живання пронизують прагнення, пов'язані з набуттям психологічних знань та їх застосуванням. Із позитивними мотивами *навчальної діяльності* («набуття знань», «оволодіння професією») пов'язані складники як усвідомленої, так і неусвідомленої емоційної креативності (див. табл. 1). Наприклад, нові емоційні враження та переживання («новизна») сприяють посиленню прагнення оволодіти професійними навичками та уміннями. Водночас різноманітність нових емоційних вражень («інтеграція») та адаптивність щодо їх вираження

(«ефективність») зменшують бажання набутти необхідні професійні знання (вірогідно, внаслідок емоційної перенасиченості); накопичення нових емоційних переживань («підготовленість») та щирість вираження («автентичність / ефективність») знижують прагнення оволодіти професією.

Також з'ясовано, що з прагненням отримати диплом емоційна креативність не пов'язана. Різноманітність нових емоційних вражень навіть ще більше знижує потребу отримати лише документальне підтвердження своєї професійної компетентності

Таблиця 1

Зв'язок між усвідомленою і неусвідомленою емоційною креативністю та мотивами навчальної діяльності психолога

Показники емоційної креативності	Мотиви навчальної діяльності		
	Знання	Професія	Диплом
Підготовленість	-	-0,413**	-
Новизна	0,256*	0,320**	-
Автентичність / ефективність	-	-0,281*	-
<i>Усвідомлена емоційна креативність (загальний показник)</i>	0,353**	-	-
Новизна	-	0,619**	-
Ефективність	-0,273*	-	-
Інтеграція	-0,768**	0,251*	-0,603**
<i>Неусвідомлена емоційна креативність (загальний показник)</i>	-0,543**	0,431**	-

* – $p \leq 0,05$; ** – $p \leq 0,01$.

Таблиця 2

Зв'язок між усвідомленою і неусвідомленою емоційною креативністю та мотивами трудової діяльності психолога

Показники емоційної креативності	Мотиви трудової діяльності							
	Престижність професії	Професійна діяльність	Підвищення кваліфікації	Стосунки з колегами	Потреба у спілкуванні	Потреба у самовираженні	Можливості творчості	Задоволеність роботою
Підготовленість	-	-	0,281*	-0,495**	0,567**	-	-0,488**	0,418**
Новизна	-	0,304*	-0,332**	0,478**	-0,715**	-	0,245*	-0,355**
Автентичність / ефективність	-	-	-	-0,338**	0,508**	-0,350**	-0,537**	0,651**
<i>Усвідомлена емоційна креативність (загальний показник)</i>	-	-	-	-	-	-	-0,0514**	0,508**
Новизна	-	0,394**	-0,379**	-	-0,425**	-	0,563**	-0,437**
Ефективність	0,758**	-	-	-	-0,260*	0,482**	-	-
Інтеграція	-	-	0,688**	-	0,317**	-	-	0,437**
<i>Неусвідомлена емоційна креативність (загальний показник)</i>	0,550**	0,334**	-	0,327**	-0,358**	0,467**	0,380**	-

* – $p \leq 0,05$; ** – $p \leq 0,01$.

(нами встановлено негативну кореляцію між показником неусвідомленої емоційної креативності «інтеграція» та початковим мотивом «диплом» ($r = -0,603$; $p \leq 0,01$); див. табл. 1).

Із мотивами трудової діяльності також пов'язані складники як усвідомленої, так і неусвідомленої емоційної креативності (див. табл. 2). Зокрема прийняття професії («престижність», «професійна діяльність», «підвищення кваліфікації») підвищується у зв'язку з набуттям нових емоційних вражень, їх різноманітністю та ефективністю вираження («неусвідомлена емоційна креативність», «ефективність», «інтеграція»). Потреба у спілкуванні з колегами та у колективі може як посилюватися, так і послаблюватися у зв'язку із залученням усвідомленої або неусвідомленої емоційної креативності. Наприклад, накопичення нових емоційних вражень (неусвідомлена емоційна креативність) сприяє успішності взаємодії з колегами, проте знижує потребу в спілкуванні загалом. Так само як накопичення нових емоційних переживань («підготовленість») ускладнює процес взаємодії з колегами, проте сприяє посиленню бажання спілкуватися у колективі загалом.

Потреба у творчості та самовираженні підвищується у зв'язку з вираженістю неусвідомленої емоційної креативності та її складників (наявність нових емоційних вражень, їх адаптивність), проте знижується за умов яскравого прояву усвідомленої емоційної креативності з її складниками (накопичення нових емоційних переживань, їх щире та адекватне вираження).

Загальна задоволеність роботою психолога здебільшого суттєво пов'язана з усвідомленою емоційною креативністю, щирістю та виразністю нових емоційних переживань, накопиченням нового емоційного досвіду. При цьому новизна емоцій та почуттів (як нових емоційних вражень, так і нових емоційних переживань) негативно пов'язана із задоволеністю роботою. Це можна пояснити емоційним перевантаженням та перенасиченням емоціями, що може спричинити втомлюваність та невдоволення.

Факторний аналіз надав можливість виділити та охарактеризувати комплекс взаємозв'язків між складниками емоційної креативності та показниками мотиваційної сфери окремо в групах майбутніх та практичних психологів. У виборці студентів-психологів показники групуються у модель із рішенням у шість факторів (пояснюють 91,7% сумарної дисперсії). Перший, найбільш вагомий фактор (18,9%), є двополюсним; його презентовано такими показниками, як «неусвідомлена емоційна

креативність – інтеграція» (факторне навантаження – 0,958), «підвищення кваліфікації» (0,927), знання (-0,870). Фактор було позначено як «емоційна захопленість отриманням кваліфікації».

Другий за значущістю фактор (17,0%) є двополюсним і складається з наступних показників: «потреба у спілкуванні» (-0,890), «стосунки у колективі» (0,815), «усвідомлена емоційна креативність – новизна» (0,775), «усвідомлена емоційна креативність – підготовленість» (-0,867). Цей фактор було інтерпретовано як «нові переживання в колективі».

Третій фактор (16,6%) також є двополюсним та утворений такими показниками: загальний показник «усвідомлена емоційна креативність» (0,818), «задоволеність роботою» (0,789), «диплом» (-0,777), «усвідомлена емоційна креативність – автентичність / ефективність» (0,722), «можливості творчості» (-0,710). Фактор було інтерпретовано як «переживання задоволеності роботою».

У четвертий фактор (15,7%) увійшли такі показники: «неусвідомлена емоційна креативність – новизна» (0,915), «професія» (0,904), загальний показник «неусвідомлена емоційна креативність» (0,571), «діяльність» (0,524). Цей фактор було інтерпретовано як «нові враження від професії».

П'ятий фактор (14,1%) об'єднав такі змінні, як «неусвідомлена емоційна креативність – ефективність» (0,942), «престижність» (0,892). Фактор означено як «емоційна захопленість престижністю професії».

Шостий фактор (9,3%) містить такі показники: «заробітна плата» (0,888), «потреба у самовираженні» (0,677). Фактор отримав назву «матеріальне стимулювання професійної діяльності».

Отримані дані засвідчують досить вагоме значення в мотиваційній структурі студентів-психологів усвідомленої емоційної креативності. Це означає, що досліджувані молоді люди прагнуть до накопичення нових емоційних переживань, пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю та до їх рефлексії. Найбільш хвилюючими для майбутніх психологів є переживання, пов'язані зі взаємодією з майбутніми колегами та задоволеністю від виконання діяльності. Водночас слід зазначити, що для майбутніх фахівців пріоритетними є не набуття знань та можливості творчості, а захопленість самою обраною професією.

Для практичних психологів нами була обрана п'ятифакторна модель (пояснює 86,7% сумарної дисперсії). Перший, найбільш вагомий фактор (22,8%) є двополюсним і представлений такими показниками

ками, як «задоволеність роботою» (-0,868), «можливості творчості» (0,865), «підвищення кваліфікації» (-0,851), «потреба у спілкуванні» (-0,710), «стосунки у колективі» (0,640), «неусвідомлена емоційна креативність – новизна» (0,599), «знання» (0,575). Фактор було позначено як «нові враження від творчості в роботі».

Другий за значущістю фактор (21,1%) утворений такими показниками, як «неусвідомлена емоційна креативність – ефективність» (0,940), загальний показник «неусвідомлена емоційна креативність» (0,834), «потреба у самовираженні» (0,819), «заробітна плата» (0,790), «престижність» (0,712). Даний фактор було інтерпретовано як «нові враження від самовираження в професійній діяльності».

Третій фактор (17,2%) характеризується двома полюсами та утворений такими показниками, як «професія» (0,918), «диплом» (-0,839), «неусвідомлена емоційна креативність – інтеграція» (0,725). Фактор означено нами як «нові враження від сприймання професії».

У четвертий фактор (14,9%) увійшли такі змінні, як «діяльність» (0,886), загальний показник «усвідомлена емоційна креативність» (0,859), «усвідомлена емоційна креативність – автентичність / ефективність» (0,741). Фактор позначено як «нові переживання в професійній діяльності».

Останній, п'ятий фактор (10,8%), двополосний, презентовано такими показниками: «усвідомлена емоційна креативність – новизна» (-0,925), «усвідомлена емоційна креативність – підготовленість» (0,509). Фактор означено «новий емоційний досвід».

Наведені вище дані вказують на важливу роль неусвідомленої емоційної креативності в мотиваційних прагненнях практичних психологів. Уважаємо, що для досвідчених фахівців емоційна креативність виконує роль постійного фасилітатора – забезпечення необхідного емоційного тону, усунення буденності. Найбільш важливими для практичних психологів є переживання, пов'язані з можливістю творчості в роботі, взаємодією з колегами, можливістю самовираження. Проте загальна задоволеність роботою при цьому знижується внаслідок підвищених домагань у зв'язку з набутим досвідом.

Висновки з проведеного дослідження. Можемо констатувати таке.

Показники усвідомленої емоційної креативності (прагнення до набуття ново-

го емоційного досвіду) виявилися вище у практичних психологів. Показники неусвідомленої емоційної креативності (поява нових емоційних вражень та їх застосування) у майбутніх та професійних психологів суттєво не відрізняються. Тобто і майбутні, і досвідчені фахівці-психологи однаково отримують нові емоційні враження, проте нові емоційні переживання переважають у професійних психологів.

Емоційна креативність та її складники понад усе пов'язана з такими мотивами навчальної діяльності, як «знання» та «професія», а також мотивами трудової діяльності «потреба у спілкуванні», «можливості творчості», «задоволеність роботою». При цьому характер зв'язку є неоднозначним. Складники усвідомленої та неусвідомленої емоційної креативності можуть як сприяти, так і заважати прояву зазначених вище мотивів.

Порівняльний аналіз факторної структури емоційно-мотиваційного компонента діяльності майбутніх та практичних психологів показав, що в обох випадках емоційна креативність тісно пов'язана з мотивацією: у студентів-психологів емоційна креативність сприяє захопленості професією та можливості підвищити кваліфікацію, у практичних психологів – появи нових вражень від творчості та самовираження в роботі.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у вивченні ролі емоційної креативності в діяльності представників інших професійних груп.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андреева И.Н. Эмоциональный интеллект и эмоциональная креативность. Азбука эмоционального интеллекта. Санкт-Петербург, 2012. С. 85–94.
2. Рыжов В.В., Архипова М.В. Эмоциональная креативность, музыка и развитие творческих иноязычных способностей. Современные проблемы науки и образования. 2015. № 2–2. URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=22433> (дата обращения: 28.10.2018).
3. Угрюмова Н.В. Психологические условия развития эмоциональной креативности у педагогов. Психологические науки. 2014. № 1. С. 41–44.
4. Averill J. R. Individual differences in emotional creativity: structure and correlates. Journal of Personality. 1999. 67:2. P. 331–371.
5. Zareie Heydar Ali. Structural Modeling of the Relationship between Emotional Creativity, Self-Efficacy And Academic Motivation Among Students. Bulletin of Environment, Pharmacology and Life Sciences. 2014. Vol. 3. P. 27–30.